

Directors: Ramon Arnabat (URV), Josep Santesmases (CCEPC)
 Coordinació d'aquest número: Margarida Casacuberta
 Producció: L'Avenç
 Disseny original: Canseixanta
 Tria de novetats: Héctor Isidro i Sandra Ordoño (IRMU)
 Dipòsit legal: B. 47.520-76
 ISSN 2339-6697

(PLECS)

D'HISTÒRIA LOCAL

Plecs d'Història Local és una revista trimestral que publica articles originals de recerca i reflexió sobre història local i comarcal i en divulga la producció editorial i les activitats en l'àmbit territorial de les terres de parla catalana.

CONTINGUTS

EDITORIAL: La novel·la ...	1
TEMES 1: El mite de la muntanya ...	2
TEMES 2: Un comentari a propòsit...	6
TEMES 3: Les nissagues ...	10
TEMES 4: El purgatori de ...	14
PATRIMONI: On són els itineraris ...	18
RESSENYES	20
TRIA DE NOVETATS	22
TAULELL	24

MARGARIDA CASACUBERTA. Professora de Literatura catalana contemporània a la Universitat de Girona

LA «NOVEL·LA MUNTANYENCA» I LES CONSTRUCCIONS LITERÀRIES DEL «TERRITORI»

De què parlem quan parlem de «novel·la muntanyenca» o «rural»? Per què aquests qualificatius es fan extensius a la narrativa que s'ha anomenat «del Camp de Tarragona», sobretot a les novel·les de Josep Pin i Soler? Què passa amb obres com *La punyalada* i *Solitud* que, en part, responen al concepte de «novel·la muntanyenca» i no obstant això se'n distancien formalment i, en el cas de Víctor Català, també ideològicament?

Com podem interpretar *La vida i la mort d'en Jordi Fraginals* de Josep Pous i Pagès, una novel·la de tesi a mig camí entre la novel·la muntanyenca i la novel·la simbòlica? I l'obra narrativa de Prudenci Bertrana, des de *Proses bàrbares* a *L'hereu*?

Malgrat l'interès literari, cultural i sociològic indubtable d'aquest subgènere narratiu, no existeix encara un estudi de conjunt que ens permeti tractar-lo com un fenomen d'innegable rellevància històrica que afecta totes i cadascuna de les literatures nacionals i regionals contemporànies, especialment aquelles que, pel fet d'expressar-se en una llengua diferent de l'estatal, es carreguen de significació «nacionalista» i resten condemnades a l'ostracisme historiogràfic o al localisme. Anne-Marie Thiesse és contundent quan planteja el problema en *Écrire la France Le mouvement littéraire régionaliste de langue française entre la Belle Époque et la*

Libération (PUF, 1991). A propòsit de la situació de la joventut intel·lectual nacionalista bretona, es fa una pregunta susceptible de ser aplicada a tots els moviments regionalistes de començament del segle XX: «*Comment, dans un pays aussi centralisé que la France, peut-il exister une vie culturelle régionale?*» (p. 46). La resposta, al final del llibre, Thiesse la fa extensible a tots els països involucrats en el procés, ple de contradiccions i d'esquinçaments dolorosos, d'entrada a la modernitat. La contrapartida a la liquidació de la pagesia com a grup social i econòmic, l'acceleració del canvi i la uniformització de les formes de vida sol ser, simbòlicament parlant, la construcció de les essències «rurals» o «muntanyenques» del «Poble». Així, si el mite del «ruralisme» («*paysanisme*») és un denominador comú en la història social i cultural de l'Europa industrialitzada i tant a França com a Espanya adquireix un pes especial per les «interfe-

rències» amb els moviments regionalistes i les respectives concrecions polítiques, podem concloure que el fenomen de la «novel·la muntanyenca» no només ens interpel·la sobre les limitacions del projecte en el marc de la construcció del sistema literari català modern, sinó que també ens obre la porta a l'estudi des d'una perspectiva comparativa, interdisciplinària i cultural. ■

Marian Vayreda, *La sega*, 1892. Oli sobre tela. Col·lecció particular.

